

Entreprenørskap i valgfagene - Idéhefte

Dette er eksempler på hvordan entreprenørskap og UEs programmer kan innlemmes i de nye valgfagene. Eksempelene er ikke fullstendige, og det vil være nødvendig med lokale tilpasninger. I valgfagene er det avgjørende med praktisk rettet undervisning, og det er uttrykt et ønske om å bruke kreativitet og elevaktive læringsformer. Bruk av UEs programmer kan være en god måte å organisere dette på, og vil kunne gi innholdsmessige bidrag til undervisningen. Alle programmene som omtales finner du på www.ue.no under fanen grunnskole 8 – 10. Ta kontakt med UE kontoret i ditt fylke for å komme i gang.

Produksjon av varer og tjenester

Elevene skal få grunnleggende erfaring med entreprenørskap, og de skal etablere en virksomhet som omfatter prosessen fra idé til ferdig produkt. Bruk av ulike læringsarenaer og samarbeid med forskjellige aktører i lokalsamfunnet er en del av opplæringen.

Fra "Læreplan for valgfaget produksjon av varer og tjenester"

Elevbedrift er et pedagogisk program som dekker alle kompetansemålene i valgfaget "produksjon av varer og tjenester". Lærer kan bruke de ulike fagressurser for Elevbedrift som ligger på www.ue.no, og det vil være naturlig å vektlegge de stegene i Elevbedrift som fokuserer på utvikling og produksjon av varer og tjenester. UE holder kurs for lærere i Elevbedrift hvert år. Se www.ue.no i ditt fylke for mer informasjon.

Elevbedriften "Jenter på Brett" fra Hol ungdomsskole på Geilo holder snøbrettkurs for jenter – med slagordet "av jenter for jenter".

Sal og scene

Et hovedmål er at elevene gjennom praktiske prosesser skaper og formidler ulike audiovisuelle eller sceniske uttrykk og produksjoner. Videre skal elevene kunne oppdage og utforske sine kreative evner fra idé til praktisk gjennomføring og formidling.

Fra "Læreplan for valgfaget sal og scene"

For å kunne lage en produksjon er det mange roller som skal bekles. En produksjon kan organiseres som en elevbedrift, der elevene utvikler ideer gjennom kreative prosesser, etablerer elevbedriften, gjennomfører produksjonen, avvikler og evaluerer. Lærerne vil få tilgang til materiell om kreative prosesser, tips til organisering og tilbud om kurs.

Foto: Knut Storvik / Gudbrandsdølen Dagningen (GD)

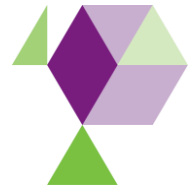
En produksjon for sal og scene fordrer at elevene samarbeider om det som skjer både bak og på scenen.

Medier og informasjon

Opplæringen skal være tverrfaglig, prosjektbasert og praktisk innrettet ved at elevene planlegger og drifter en nettbasert publikasjon der prosessen fra idé til ferdig produkt er ivaretatt.

Fra "Læreplan for valgfaget medier og informasjon"

Entreprenørskap defineres ofte som å ha evne til å utvikle en idé og gjennomføre denne. Tekstproduksjon vil sannsynligvis være i fokus i dette valgfaget, men produktene bør publiseres, og da kan det være hensiktsmessig å lage avis/nettavis eller et magasin. Elevbedrift er en fin måte å organisere aktiviteten på, og programmet gir mulighet til å målrette og systematisere planlegging og drift av en publikasjon.

Nulla EB fra Bøler skole laget et ungdomsmagasin som skal bygge opp elevers selvtillit.

Design og redesign

Valgfaget design og redesign legger til rette for at elevene får utvikle kreativitet, skaperglede og mestring, og ivaretagning av håndverk og kulturarv. Dette skjer gjennom en designprosess der praktiske løsninger fra idé til ferdig produkter står sentralt. Gjennom samarbeid med lokalt næringsliv kan valgfaget åpne opp for større forståelse for ulike yrker, og øke elevenes interesse for verdiskaping i lokalsamfunnet. Det innebærer å planlegge, designe og framstille et produkt ut fra egne ideer eller i samarbeid med andre.

Fra "Læreplan for valgfaget design og redesign"

Kreativitet er sentralt i entreprenørskapsarbeid, og i dette valgfaget står kreative prosesser i fokus. Elevbedrift vil være en god måte å organisere valgfaget på, der elevene i tillegg til å utvikle produkter får rammer for å samarbeide med næringslivet og konkretisere verdiskaping i lokalsamfunnet.

Journey of Books EB, har brukt gamle bøker som ressurs og inspirasjon til å lage vesker og skrin – samt et beskyttelsesprodukt.

Fysisk aktivitet og helse

Opplæringen i valgfaget fysisk aktivitet og helse skal bidra til bedre fysisk helse og trivsel for den enkelte elev. Elevene skal kunne delta i varierte fysiske aktiviteter som er egnet til å motivere den enkelte.

Fra "Læreplan for valgfaget fysisk aktivitet og helse"

Å lære bort til andre sies å være den mest effektive måten å lære på, spesielt om eleven får jobbe med egne interesser. Kanskje kan turneringer eller idrettsskole for yngre barn være et aktuelt element i valgfaget? Eller hva med andre tilbud som øker helse og trivsel? I slike tilfeller vil Elevbedrift bidra til å målrette og gi god organisering.

Gründercamp er et program som utvikler elevenes medvirkning og forståelse. Dette kan være et element i dette valgfaget. En annen mulighet er en partnerskapsavtale med for eksempel barneskole eller idrettsklubb for å få gode læringsarenaer.

Elevbedriften Lønsj EB fra Majorstuen skole laget konsept for spennende og sunne matpakker (illustrasjonsbilde fra melk.no).

Innsats for andre

Opplæringen skal gjøre elevene i stand til å identifisere behov for frivillig arbeid i lokalmiljøet. De skal også kunne bruke egne ressurser og kunnskaper til å planlegge, iverksette og slutføre tiltak som imøtekommer behovene. I dette arbeidet skal lokale behov bli ivaretatt samtidig som det skal bidra til å styrke elevenes tilhørighet i lokalsamfunnet. Faget skal gi elevene kunnskap om forutsetningene for frivillig arbeid og praktisk erfaring med å skape noe som kan ha verdi for andre. Elevene skal utvikle en bevisst holdning til viktigheten av sosial verdiskaping.

Fra «Læreplan for valgfaget innsats for andre».

Ungdomsskoleelever sitter tett på noen av de sosiale utfordringene som mange vet om, men ingen har løst. Ungt Entreprenørskap utfordrer elever til å engasjere seg i sosiale utfordringer som de selv har et nært forhold til. I programmet Se og utnytt mulighetene i sosialt entreprenørskap får elevene trening i å identifisere sosiale utfordringer og å gjøre noe med dem gjennom å starte elevbedrifter. De to programmene dekker kompetansemålene i faget for alle tre årstrinn.

De fem jentene fra Haugåsen ungdomsskole i Fredrikstad forbereder elever på 7. trinn på overgangen til ungdomskolen ved å planlegge, utvikle og gjennomføre foredrag.

- Da vi skulle begynne på ungdomsskolen, var det ting vi skulle ønske vi hadde blitt fortalt og forberedt på før vi begynte. Ideen har vi altså tatt fra egne erfaringer. Vi ønsker å være med å skape gode overganger for yngre elever, sier jentene fra Forberedt EB

En sosial entreprenør er en som har fått en idé om hvordan man kan løse en sosial utfordring og har gjort noe med det. I Norge er det mange unge som ikke fullfører videregående utdanning, og personer som ønsker å ta del i arbeidslivet, står utenfor. Selv om Norge er et rikt land, klarer vi ikke å løse alle utfordringer. Dette gir sosiale entreprenører store muligheter.

Teknologi i praksis

Valgfaget teknologi i praksis skal motivere elevene til å ta utgangspunkt i lokale behov og problemstillinger. Designprosessen fra idé til et ferdig produkt kan bidra til skaperglede og mestringsopplevelse. Det innebærer å prøve ut egne talenter og muligheter på ulike trinn i prosessen, vurdere prosesser og produkter og få tilbakemeldinger fra andre.

Fra "Læreplan for valgfaget teknologi i praksis"

Programmet TeknoVisjon passer godt som del av dette valgfaget. Her får elevene et reelt oppdrag innen teknologi og design fra arbeids- og næringsliv. Elevene løser oppdraget i grupper, utvikler produkter og stiller dem ut for medelever og en jury. Løsningene kan eventuelt bringes videre i elevbedrifter.

Kreative prosesser for å utvikle gode ideer er en naturlig entreprenørskapsaktivitet i faget. I tillegg kan partnerskapsavtale med en teknologisk bedrift være aktuelt for noen skoler.

Elever i aktivitet under TeknoVisjon 2012

Forskning i praksis

I valgfaget forskning i praksis blir elevene utfordret til å undersøke aktuelle spørsmål relatert til naturmiljø og kultur-, samfunns- og arbeidsliv. Dette innebærer at de skal planlegge og gjennomføre undersøkelser, bruke utstyr og teknikker for datainnsamling og vurdere og formidle resultatene. Slik bidrar valgfaget med erfaringer og ferdigheter som er knyttet til de praktiske sidene ved utforskning.

Fra "Læreplan for valgfaget forskning i praksis"

TeknoVisjon eller Gründercamp med fokus på forskning vil være aktuelt å benytte i dette valgfaget. I tillegg kan partnerskapsavtale med en teknologisk bedrift være hensiktsmessig. Kanskje legger forskningen grunnlag for en tjeneste eller et produkt som elevene bringer videre i en elevbedrift? Programmet Jobbskygging kan også anvendes, ved at elevene følger en forsker og får en innføring i dette yrket.

Internasjonalt samarbeid

Valgfaget internasjonale kontakter åpner en arena for språklæring gjennom kontakt med ungdom i andre land. Valgfaget skal bidra til å fremme kunnskap om egen og andres kultur, og til å øke forståelsen for et mangfoldig samfunn, nasjonalt og globalt. I dette språklige og kulturelle mangfoldet kan elevene utvikle språkkompetanse som er knyttet til temaer som opptar ungdom. Elevene skal utvikle sine språkferdigheter og forståelse for betydningen av å beherske flere språk.

Fra "Læreplan for valgfaget internasjonalt samarbeid"

I dette faget kan arbeid med å finne partnerskapsavtaler med bedrifter og organisasjoner med internasjonale aktiviteter være aktuelt. Programmet Jobbskygging vil også være aktuelt for at elevene skal få økt forståelse for mangfold nasjonalt og globalt.